✓ *Милләттәштәребеҙҙе әйҙәүсе лә, күтәреүсе лә республикабыҙға билдәле байтаҡ кешеләрҙе һанап үтергә булыр ине бында. Уларҙың барыһын да телгә ихтирам, милләт үҫешенә, уны үҫтереүгә өлөш индереү берләштерә.*

ӘЙҘӘ, ФЕКЕР АЛЫШАЙЫҠ!

БАШҠОРТ БУЛЫУ ӨСӨН КҮП КӘРӘКМЕ,

йәки Кем ул ысын башҡорт?

Ысынлап та, кем һуң ул ысын башҡорт? Ошо үҙемде ҡыҙыҡһындырған да, борсоған да һорауҙы гәзит уҡыусыларға ла биреү ниәтендә ҡулыма ҡәләм алдым, хөрмәтле милләттәштәрем. Хәҙерге заман кешеләре араһында "Бына, исмаһам, ысын башҡорт!" тигән оло баһаға лайыҡлылар бармы? Ысын башҡорттоң төп сифаттарын билдәләүсе критерийҙар ниндәй һәм хәҙерге заманда ысын башҡортто кемдәр тәрбиәләй, үҫтерә?

Яҙғандарым өгөтләү йәиһә зарланыу, үпкәләү формаһын алып, мәҡәләмдең бәҫен төшөрмәү маҡсатында һорауҙарыма яуаптарҙы үҙем күреп-белгән, ҡасандыр аралашҡан кешеләрем араһынан, үҙем кисергәндәрҙән эҙләргә ҡарар иттем. Был һорауҙар, әлбиттә, башымда 9-10 йыл йөрөй, ләкин гәзит уҡыусылар хөкөмөнә әле генә тәҡдим итергә ниәтләндем. Тик мин телгә алырға йыйынған кешеләрҙең ҡайһылары был донъяла юҡ инде, иҫәндәре лә әллә ҡасан үҙ вазифаларын алыштырған.

Ҡалабыҙҙың 7-се һанлы мәктәбендә эшләгәндә ата-әсәләр комитеты рәйесе Нурзия Ҡорманова менән элеваторҙың ул ваҡыттағы директоры Әкрәм Әғзәм улы Ниғмәтуллинға ярҙам һорарға киттек. Класымдағы уҡыусыларымдың күптәренең ашхана өсөн түләргә ауырһыныуын аңлата башлағас, Әкрәм Әғзәм улы, бер һүҙ ҙә әйтмәй, баш бухгалтерын саҡыртып алды. "Һеҙгә ярҙамды аҡсалата бирә алмайбыҙ, ондо һатып, аҡсаға әйләндереп, балаларҙы ашатығыҙ", - тине ул. Элеваторҙан алып ҡайтҡан тоҡтарҙы ҡуртымға алынған бер бүлмәле фатирыма бушатып, уларҙы аҙна буйы һатып йөрөлдө. Шул аҡсаға уҡыусыларымды өс ай буйы ашханала бушлай ашатканым иҫкә төшкән һайын Әкрәм Әғзәм улына рәхмәттәр уҡыйым. Ауыр тупрағы еңел булһын мәрхүмдең, йәне йәннәттә, үҙе ожмахтың түрендә булһын. Күрәһең, Әкрәм Әғзәм улы кеүек ысын башҡорт көнө төшөп килеүсе милләттәштәренең хәленә битараф була алмай, хәленән килгән тиклем ярҙам итеүҙе үҙенең бурысы һанай. Ысын башҡорт булған кешегә мохтажлыҡ кисереүсе милләттәштәренең көнкүрешен тәфсирләп һөйләп тороуҙың да, баш әйеп һорауҙың да кәрәге юҡ. Ул үҙ милләтен тын алышынан аңлай, ярҙам ҡулын һуҙа һәм шунан үҙе лә, мохтаждар ҙа ҡәнәғәтлек кисерә.

Заманында Сибай ҡала хакимиәте башлығы булған Зиннур Ғөбәйҙулла улы Йәрмөхәмәтовтың фатирһыҙ милләттәштәрен торлаҡлы итергә самалауын һиҙемләү ауыр түгел ине - яңы һалынған туғыҙ ҡатлы йорттан күптәребеҙ тик ошо халҡы өсөн көйөнөп йәшәгән бөйөк шәхесебеҙ арҡаһында фатирлы булды. БДУ-ның Сибай институты директоры булып эшләгән осорҙағы эштәрен дә баһалап бөтөү мөмкин түгел! Зиннур Ғөбәйҙулла улының туған телгә ихтирамы, аҡыл һығылмалылығы, студенттарың ижади үҫтереү өсөн һалған көсө - үҙ милләтенә талапсан булып, уның үҫешенә ҡулынан килгән тиклем шарттар тыуҙырған ысын башҡорт һыҙаттары ул.

Күп йылдар буйы табип булып эшләүсе, Башҡортостандың атҡаҙанған табибы Тәлғәт Әхтәм улы Солтановтың күренекле олатаһы иҫтәлегенә Булатовтар премияһын булдырып, Баймаҡ районындағы Әбделкәрим мәктәбе уҡыусыларың уҡыуҙа дәртләндереүен милләт үҫешенә өлөш индереүсе ысын башҡорт сифаты тип һанамай сарам юҡ. Ҡайҙа ғына эшләһә лә, милләте өсөн янып-көйөп йәшәгән Тәлғәт Әхтәм улына күпселек Урал аръяғы халҡы рәхмәтле, тиһәк тә арттырыу булмаҫ.

Форсаттан файҙаланып, ысын башҡорттоң милли һыҙаттарын билдәләргә ниәтләнгәндә, бөгөнгө көндә Хәйбулла районы мәғариф бүлеге етәксеһе Сиражетдинов Юлай Дидар улының башҡорт телен күтәреүҙәге ролен әйтмәй булдыра алмайым. Директор ҙа, урынбаҫарҙары ла урыҫ милләтенән булған Целинный мәктәбендә эшләгәндә мәктәп етәкселеге беҙгә үҙ телебеҙҙә һөйләшергә рөхсәт итмәй торғайны. Мәктәбебеҙҙә Юлай Дидар улы мәктәп директоры булып эшләй башлағас ҡына 30-40 саҡрымда урынлашҡан башҡорт ауылдарына мотоцикл менән барып, тоҡ тултырып әлифба китабы, башҡорт теленән дәреслектәр йыйып йөрөлдө, үҙ телебеҙҙә һөйләшеүҙәргә ҡуйылған сикләүҙәр бөттө. Ниһайәт, мәктәп башҡорттарының хеҙмәт тормошо тәбиғи хәленә керҙе.

Шулай уҡ БСТ каналындағы "Тарихи мөхит" тапшырыуының авторы Салауат Хәмиҙуллиндың башҡорт тарихын үҙ халҡына ғына түгел, башҡа халыҡтарға ла еткереп, милләтебеҙ абруйын күтәреүе; ул - ысын башҡорт булыуҙың өлгөһө. "Тамыр" балалар телеканалының (етәксеһе Гөлназ Ҡолһарина), "Байыҡ" тапшырыуының (проекттың етәксеһе Рита Өмөтбаева) милләт үҫешенә йоғонтоһо әйтеп бөткөһөҙ хазина. Был тапшырыуҙарҙы нисәмә йылдар алып барыусы ҡыҙҙарыбыҙ ҙа ысын башҡортлоҡ өлгөһө күрһәтә. Шулай уҡ милләттәштәребеҙҙе әйҙәүсе лә, күтәреүсе лә республикабыҙға билдәле байтаҡ кешеләрҙе һанап үтергә булыр ине бында. Уларҙың барыһын да телгә ихтирам, милләт үҫешенә, уны үҫтереүгә өлөш индереү берләштерә. Тимәк, башҡорт булып тыуаһың, ә милләт булып берләшәһең, бер маҡсат, бер үк ниәт менән йәшәйһең булып сыға.

Ысын башҡорттоң кешелек сифаттары әллә ни ҡыҫҡырып та тормай, әммә һәр ҡылған ғәмәленән хатта бер тапҡыр аралашҡан кешеләр ҙә ҡәнәғәт ҡала, ғүмере буйы рәхмәттәр уҡый, үҙе лә уларға оҡшарға тырыша, күңелдәрендә изге теләк, изге ниәт йөрөткәндәрҙе фәһем ала. Баҡһаң, ысын башҡорт бер кемгә лә һөрән һалмай ғына үҙ башҡортон тәрбиәләй ҙә икән! Юғарыла әйтеп үтелгән мәҡәлә геройҙарының һәр береһе үҙ мөмкинлегенән файҙаланып, милләтенең тормошон, яҙмышын аҙ ғына ла булһа ла еңеләйтеү өсөн үҙ өлөшөн индергән ябай кешеләр (һәр хәлдә, танау сөйөп,коллегаларынан бысраҡ эҙләп, үҙҙәрен әллә кемгә һанап йөрөгәндәр түгел). Ҡалғандарыбыҙға ла ысын башҡорт булып йәшәү өсөн күп тә кәрәкмәй, бары тик милләттәштәребеҙҙең кәңәштәренә, ҡылған изгелектәренә рәхмәтле була белеү, бер-береребеҙҙең көнкүрешенә ихтирамлы, игтибарлы булыу ҙа етә, минеңсә.

Башҡорт булып тыуған һәр кеше лә башҡортса һөйләшеп йәшәй ала, әммә милләтен яҡларлыҡ, аңларлыҡ ысын башҡорт булып китеү һәр кемгә бирелгәнме? Ғөмүмән, ысын башҡорт тигән төшөнсә бармы, һеҙ нисек уйлайһығыҙ, хөрмәтле милләттәштәр? "Киске Өфө" биттәрендә фекер алышайыҡ әле ошо темаға.

Нәзиә БИКБОВА,
Башҡортостандың атҡаҙанған уҡытыусыһы, хеҙмәт ветераны.
Сибай ҡалаһы.

АФАРИН!

МОСТАЙ ИСЕМЕ МЕНӘН...

илһөйәрҙәр тәрбиәләнә

(Башы 1-се биттә).

- Был сараны йыл да ҙур кинәнес менән үткәрәбеҙ. Мостай Кәрим ижады аша йәш быуынды юғары сәнғәткә, мәҙәниәткә, әҙәбиәткә ылыҡтырыу мөмкинлеге булдырған белем усағының эше бөтәһе өсөн дә өлгөлө. Сәнки беҙ бөгөн "Мостай уҡыуҙары"на йомғаҡ яһауҙан тыш, гимназияла Драматургия һәм театр сәнғәте музей-кабинетын асыу тантанаһында ла ҡатнаштыҡ. М. Кәрим исемендәге гимназия түгеләрҙән булып Өфө ҡалаһы мәғариф системаһында ошондай уҡытыу мөхите булдырған белем усағы, - тине Өфө ҡала хакимиәте башлығы урынбаҫары Сынтимер Баязитов конкурс еңеүселәрен тәбрикләп. Әйткәндәй, гимназия директоры Гөлназ Әхмәҙиева ла Мостай Кәрим иҫтәлегенә арнап асылған музей-кабинеттың буласаҡ бөйөк әҙиптәр, журналист, тәнҡитсе, реставратор, сәхнә рәссамы, актер, драматург һәм башҡа матурлыҡҡа ғашиҡ һөнәр эйәләрен тәрбиәләргә ярҙам итәсәгенә ышаныс белдерҙе. Әле музей-кабинетта М. Ғафури исемендәге Башҡорт дәүләт академия драма театры һәм М. Кәрим исемендәге Милли йәштәр театры, атаәсәләр алып килгән тәүге уникаль экспонаттар урын алған.

ШУЛАЙ ИТЕП...

Мостай Кәрим тыуған илен, телен, халҡын данлап ижад иткән һәм милләт алдындағы хеҙмәте, күп яҡлы таланты өсөн иң юғары бүләккә - халҡы йөрәгендә мәңгегә бөйөк әҙип булараҡ һаҡланып ҡалыу бәхетенә эйә булған шәхес. Шуға ла уның ижады аша илһөйәрлек, милли рух, башҡорт теленә ҡарата һөйөү тәрбиәләгән педагогтарҙың эше баһалап бөткөһөҙ. Туған телен, халҡын данлар ул һәм ҡыҙҙар үҫтергән М. Кәрим исемендәге 158-се башҡорт гимназияһы был йәһәттән иң күп һәм фиҙаҡәр хеҙмәт иткән белем усағы һәм киләсәктә ошо эш ынғай һөҙөмтә биреүгә шик юҡ.

Сәриә ҒАРИПОВА.

НИМӘ? ҠАЙҘА? ҠАСАН?

✓"Зодчество" XXV халыҡ-ара фестивалендә "Бөрйән районында "Шүлгәнташ" тарихи-мәҙәни комплексы төҙөлөшө" проекты "Йәш архитекторҙарҙың ижады" номинацияһында лауреат булды һәм архитектура өлкәһендә "Көмөш билдә" наградаһын алды. Фестиваль Мәскәүҙең "Ҡаруанһарай" күргәҙмә комплексында уҙҙы.

✓Өфө - ММА тарихында донъяла беренсе тапҡыр 14-15 йәшлек үҫмерҙәр араһында Хәрби ҡатнаш алышы буйынса ММА беренселеген ҡабул иткән ҡала буласаҡ. Ярыштар 2002 - 2003 йылғы спортсылар араһында 10 ауырлыҡ категорияһында үтәсәк. Сараның төп маҡсаты - спорт оҫталығын үҫтереү, Рәсәй һәм халыҡ-ара ярыштарҙа ҡатнашыу өсөн иң көслө спортсыларҙы асыҡлау, ҡатнаш хәрби алышты үҫтереү һәм уны Рәсәйҙә, Башҡортостанда популярлаштырыу. Сара сиктәрендә төрлө мәҙәни программа, осрашыуҙар, шулай уҡ уктан атыу буйынса оҫталыҡ дәрестәре планлаштырылған.

✓"Өфө" клубы Рәсәй Премьер-Лигаһының 13-сө турында "Локомотив" менән уйында еңеү яуланы. Осрашыу Өфөлә "Нефтсе" стадионында үтте һәм беҙҙең команда файҙаһына 1:0 иҫәбе менән тамамланды. Өфө футбол командаһы 17 мәрәй йыйҙы һәм Премьер-Лига таблицаһында етенсе урынға сыҡты. "Локомотив" (26) - икенсе. "Тимер юлсылар" был чемпионатта ҡунаҡта тәүгә еңелде.

✓Башҡортостанда ауыл ерендә эшләү өсөн урта медицина белеме булған белгестәрҙе йәлеп итеү өсөн ойошторолған "Ауыл фельдшеры" программаһы тормошҡа ашырылыуын дауам итә, тип хәбәр иттеләр республика Һаулыҡ һаҡлау министрлығының матбуғат хеҙмәтендә. Хәҙер программала ҡатнашыу өсөн ведомствола документтар ҡабул ителә. Быйыл программаны ғәмәлгә ашырыу 32 ФАП-ты кадрҙар менән тәьмин итергә мөмкинлек бирәсәк, унда эшләргә барыусы фельдшерҙар бер тапҡыр 500 мең һум күләмендә пособие аласаҡ.

✓Башҡортостанда заманса тегеү фабрикаһы барлыҡҡа киләсәк. Яңы етештереү предприятиеһы Баймаҡта ойошторола. Өҫтөнлөклө инвестиция проектын ғәмәлгә ашырыу буйынса эшсе төркөм ойоштороу тураһындағы бойороҡҡа республика Хөкүмәте Премьер-министры Рөстәм Мәрҙәнов ҡул ҡуйҙы. Хөкүмәттең тағы ла бер бойороғо менән төбәктә Рәсәй стратегик үҫешенең төп йүнәлештәре буйынса өҫтөнлөклө проекттарҙы ғәмәлгә ашырыусы берҙәм оператив план булдырыла.